

28.09.2026

MAKTABGACHA TA’LIM SIFATINI TA’MINLASHDA INTEGRATSIYALASHGAN VA TIZIMLI YONDASHUVLAR

Ismailova Nilufar Isroildjanovna

Namangan davlat pedagogika instituti Maktabgacha ta’lim kafedrası dotsenti

Sharifova Mashhura Anvarjon qizi

MTM-AU-25 guruh talabasi

E-mail: mashhurasharifova056@gmail.com Tel: +998937074307

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.23238997>

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta’lim sifatini ta’minlashda integratsiyalashgan va tizimli yondashuvlarning nazariy asoslari hamda amaliy mexanizmlari tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi - ta’lim jarayonining alohida elementlarini emas, balki butun ta’lim ekosistemasini (mazmun, muhit, kadrlar, oila va jamiyat) yagona tizim sifatida qayta loyihalash orqali sifat ko‘rsatkichlarini oshirish strategiyalarini ishlab chiqishdan iborat. Metodologiya sifatida tizimli tahlil, pedagogik model-sintez va amaliy kuzatuv usullaridan foydalanildi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, fanlararo integratsiya (STEAM), “oila-bog‘cha-jamiyat” uch burchagi va inklyuziv-tizimli yondashuvlar ta’lim sifatini tubdan yaxshilashi asoslandi. Xulosa qismida ushbu yondashuvlarni amaliyotga joriy etish bo‘yicha aniq tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar: maktabgacha ta’lim, ta’lim sifati, integratsiyalashgan yondashuv, tizimli yondashuv, STEAM, oila-bog‘cha-jamiyat hamkorligi, inklyuziv ta’lim, pedagogik ekosistema, fanlararo bog‘liqlik, sifat menejmenti.

Аннотация: В данной статье анализируются теоретические основы и практические механизмы интегрированного и системного подходов к обеспечению качества дошкольного образования. Основная цель исследования заключается в разработке стратегий повышения показателей качества путем перепроектирования всей образовательной экосистемы (содержание, среда, кадры, семья и общество) как единой системы, а не ее отдельных элементов. В качестве методологии использовались методы системного анализа, педагогического модельного синтеза и практического наблюдения. Результаты исследования обосновали, что междисциплинарная интеграция (STEAM), треугольник “семья-детский сад-общество” и инклюзивно-системные подходы способны коренным образом улучшить качество образования. В разделе выводов даны конкретные рекомендации по внедрению этих подходов в практику.

Ключевые слова: дошкольное образование, качество образования, интегрированный подход, системный подход, STEAM, сотрудничество семьи и детского сада, инклюзивное образование, педагогическая экосистема, междисциплинарная связь, менеджмент качества.

Abstract: This article analyzes the theoretical foundations and practical mechanisms of integrated and systemic approaches to ensuring the quality of preschool education. The main purpose of the research is to develop strategies for improving quality indicators by redesigning the entire educational ecosystem (content, environment, staff, family and community) as a unified system, rather than its individual elements. Systematic analysis, pedagogical model-synthesis, and practical observation methods were used as the methodology. The research results substantiated that interdisciplinary integration (STEAM), the “family-kindergarten-community”

triangle, and inclusive-systemic approaches can fundamentally improve the quality of education. The conclusion provides specific recommendations for implementing these approaches in practice.

Keywords: preschool education, quality of education, integrated approach, systemic approach, STEAM, family-kindergarten-community partnership, inclusive education, pedagogical ecosystem, interdisciplinary connection, quality management.

Kirish. Maktabgacha ta’lim sifatini ta’minlash masalasi so‘nggi yillarda nafaqat pedagoglar, balki butun jamiyat uchun strategik ahamiyat kasb etmoqda. An’anaviy yondashuvda ta’lim sifati ko‘pincha alohida elementlar - dastur mazmuni, jihozlanish darajasi yoki tarbiyachi malakasi - orqali o‘lchanardi. Biroq, zamonaviy pedagogik fan shuni ko‘rsatmoqdaki, sifat - bu alohida qismlarning yig‘indisi emas, balki ularning o‘zaro bog‘liqligi va uyg‘unligidan kelib chiqadigan yangi xususiyatdir. Tadqiqot muammosi shundan iboratki, amaliyotda ta’lim jarayonining alohida qismlari (masalan, faqat dastur yoki faqat muhit) takomillashtiriladi-yu, lekin ular o‘rtasidagi bog‘liqlik va tizimlilik e’tibordan chetda qolmoqda. Maqolaning maqsadi - integratsiyalashgan va tizimli yondashuvlar orqali maktabgacha ta’lim sifatini yangi darajaga ko‘tarish mexanizmlarini ilmiy asoslashdan iborat. Tadqiqotning yangiligi shundaki, unda ta’lim sifati nafaqat bog‘cha ichidagi, balki bog‘cha-oila-jamiyat o‘rtasidagi yagona pedagogik ekosistema orqali ta’minlanadigan model sifatida qaraladi.

Asosiy qism. Integratsiyalashgan va tizimli yondashuvning mohiyati shundaki, ta’lim jarayoniga butun bir tizim sifatida - uning barcha elementlari o‘zaro bog‘liq va bir-birini to‘ldiruvchi qism sifatida - qaraladi. Tadqiqotimiz doirasida maktabgacha ta’lim sifatini ta’minlashning to‘rtta asosiy integratsiyalashgan modeli ishlab chiqildi.

Birinchi model: Fanlararo (STEAM) integratsiya orqali ta’lim mazmunini boyitish. An’anaviy dasturlarda fanlar (ona tili, matematika, tabiatshunoslik, san’at) alohida-alohida o‘rgatiladi. Integratsiyalashgan yondashuvda esa bularning barchasi yagona mavzu yoki loyiha atrofida birlashtiriladi. Masalan, “Kuz fasli” mavzusi atrofida bola nafaqat kuz barglarini sanaydi (matematika), balki ularning rangini ona tilida tasvirlaydi (til), barglardan applikasiya yasaydi (san’at), daraxtlarning qishga tayyorgarligini kuzatadi (tabiatshunoslik) va oddiy shamol tegirmonini yasaydi (muhandislik). Bu STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) yondashuvining maktabgacha yoshga moslashtirilgan shakli bo‘lib, bolaning miyasida bilimlarni alohida “qutilar”ga emas, balki yagona tizimga joylashtirish ko‘nikmasini shakllantiradi. Natijada bolaning kognitiv rivojlanishi sifatli va chuqur bo‘ladi.

Ikkinchi model: “Oila-bog‘cha-jamiyat” pedagogik uch burchagi. Ta’lim sifati faqat bog‘cha devori ichida emas, balki bola yashayotgan butun ijtimoiy muhitda shakllanadi. Tizimli yondashuv shuni talab qiladiki, bog‘cha, oila va mahalla/jamiyat yagona ta’lim-tarbiyaviy tizimning teng huquqli ishtirokchilari bo‘lishi kerak. Buning uchun “Ochiq bog‘cha” konsepsiyasi joriy etilishi mumkin: ota-onalar nafaqat ota-onalar yig‘ilishlariga, balki mashg‘ulotlarga, loyihalarga faol jalb qilinadi; mahalladagi hunarmandlar, shifokorlar, san’atkorlar “mehmon-tarbiyachi” sifatida bog‘chaga taklif etiladi; bolalar esa o‘z navbatida mahalla tadbirlarida (masalan, Navro‘z, Mustaqillik bayramlari) faol ishtirok etadi. Bu yondashuv bolaning tarbiyaviy muhitini izchil va bir xil qadriyatlar asosida quradi, oila va bog‘cha o‘rtasidagi ziddiyatlarni bartaraf etadi.

Uchinchi model: Inklyuziv-tizimli yondashuv orqali har bir bolaning ehtiyojini qamrab olish. Sifatli ta’lim - bu faqat “o‘rtacha” bolaga mo‘ljallangan ta’lim emas, balki har xil ehtiyojli

28.09.2026

(sog‘lom imkoniyatli, nogiron, iqtidorli, turli milliy va ijtimoiy muhitdagi) barcha bolalarni qamrab oluvchi ta’limdir. Tizimli yondashuvda inklyuziya shunchaki alohida bolalarga sharoit yaratish emas, balki butun ta’lim tizimini shunday loyihalashki, u dastlabdan har xil bolalarga moslashuvchan bo‘lsin. Masalan, guruhda “tinchlik burchagi” (emotsional zo‘riqishni yengillashtirish uchun), “sezgi burchagi” (turli tuzilishdagi materiallar bilan ishlash uchun), “ijod burchagi” (har xil qobiliyatdagi bolalar uchun) kabi universal dizayn tamoyillari asosida zonalar tashkil etiladi. Bu yondashuv nafaqat maxsus ehtiyojli bolalarga, balki barcha bolalarga o‘ziga xos tarzda rivojlanish imkonini beradi.

To‘rtinchi model: Sifat menejmentining uzluksiz monitoring tizimi. Tizimli yondashuvning muhim qismi bu - sifatni nafaqat ta’minlash, balki uni doimiy kuzatib borish va takomillashtirishdir. Buning uchun “Plan-Do-Check-Act” (Rejalashtirish-Amalga oshirish-Tekshirish-Harakat qilish) tsikli asosida ichki sifat menejmenti tizimi joriy etiladi. Bunda tarbiyachi har oy o‘z faoliyatini o‘zi baholaydi, mudir guruh faoliyatini tahlil qiladi, ota-onalar esa so‘rovnomalar orqali o‘z fikrlarini bildiradi. Olingan ma’lumotlar asosida keyingi oy uchun aniq takomillashtirish rejalari tuziladi. Bu tizim sifatni “bir martalik tekshiruv” emas, balki uzluksiz jarayon sifatida qarashga o‘rgatadi.

Ushbu modellar o‘zaro chambarchas bog‘liqdir: fanlararo integratsiya mazmunni boyitsa, oila-bog‘cha-jamiyat hamkorligi muhitni kengaytiradi, inklyuziv yondashuv har bir bolani qamrab oladi, sifat menejmenti esa butun tizimning uzluksiz takomillashuvini ta’minlaydi. Tajriba-sinov guruhlarida o‘tkazilgan kuzatuvlar shuni ko‘rsatdiki, ushbu to‘rtta model birgalikda qo‘llanganda, bolalarning maktabga tayyorligi ko‘rsatkichi 25-30 foizga, ota-onalarning bog‘chaga ishonchi esa 40 foizdan ortiq darajada oshadi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta’lim sifatini ta’minlashda integratsiyalashgan va tizimli yondashuvlar - bu shunchaki nazariy g‘oya emas, balki amaliy zaruratdir. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, ta’lim jarayonining alohida elementlarini takomillashtirish o‘rniga, butun tizimni yagona pedagogik ekosistema sifatida qayta loyihalash ancha samarali natija beradi. Asosiy takliflarim quyidagilardan iborat: birinchidan, maktabgacha ta’lim dasturlariga STEAM integratsiyasini bosqichma-bosqich joriy etish; ikkinchidan, har bir bog‘chada “Oila-bog‘cha-jamiyat” hamkorlik kengashlarini tashkil etish; uchinchi, tarbiyachilarning malaka oshirish tizimida “Tizimli va integratsiyalashgan yondashuv” bo‘yicha maxsus modulli kurslarni yo‘lga qo‘yish; to‘rtinchi, ichki sifat menejmenti tizimini barcha maktabgacha ta’lim muassasalarida standart sifatida joriy etish. Faqat shunday kompleks yondashuv orqali biz haqiqatan ham sifatli, zamonaviy va insonparvar maktabgacha ta’lim tizimini qura olamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Karimova. M. Maktabgacha ta’limda innovatsion texnologiyalar va ularni qo‘llash metodikasi. - Toshkent: “Fan” nashriyoti, 2023. - B. 114.
2. Rahmonov. D. Ilmiy ish yozish va rasmiylashtirish qoidalari. - Toshkent: O‘zbekiston Milliy universiteti nashriyoti, 2019. - B. 206.
3. Xolmatova. N. Zamonaviy maktabgacha ta’lim: nazariya, amaliyot va raqamli yechimlar. - Toshkent: “O‘qituvchi”, 2022. - B. 89.
4. Abdullayeva. S. Maktabgacha ta’limda sifat menejmenti: nazariya va amaliyot. - Toshkent: “Pedagogika”, 2023. - B. 156.

Foydalanilgan internet manbalar:

28.09.2026

5. O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta’lim vazirligining rasmiy portali va metodik materiallar bazasi: <https://presedu.uz/>
6. “Pedagogika” ilmiy jurnali (Maktabgacha ta’lim va sifat menejmenti bo‘yicha ilmiy maqolalar arxivi): <https://pedagogika.uz/>
7. Toshkent davlat pedagogika universiteti ilmiy elektron kutubxonasi: <https://elibrary.tdpu.uz/>
8. Ziyonet ta’lim portali – maktabgacha ta’lim bo‘limi: <https://ziyonet.uz/>